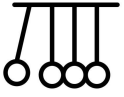

Türkiye’de Komplo Teorilerinin Halkın İradesini Zayıflatması

POLITICS

Zeynep Kocatepe

Giriş

Türkiye’de siyaset, çoğu zaman fikirlerin tartışıldığı bir alan olmaktan çok, fısıltılarla örölü bir entrika labirenti gibi hissedilir. “Yabancı ajanların” protestoları yönlendirdiği iddialarından, seçimleri gizli elitlerin kontrol ettiği söylentilerine kadar, komplo teorileri neredeyse her önemli olay için hazır bir açıklama hâline gelmiştir. Bu hikâyeler zararsız dedikodular gibi görünebilir, ancak ağır bir bedeli vardır. Halkın güvenini aşındırır, demokratik katılımı bir değişim gücü yerine bir gösteriye dönüştürür. Vatandaşlar her sonucun gizlice kurgulandığına inanmaya başladığında, halkın iradesi önemsiz görünmeye başlar. Bu makale, Türkiye’deki komplo teorilerinin halkın sesini nasıl güçsüzleştirdiğini ve demokrasiye olan güveni nasıl azalttığını incelemektedir.

Komplo Teorisi Nedir?

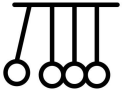
Komplo teorisi, güçlü bir grubun veya gizli bir örgütün önemli olayları veya olguları gizlice kontrol ettiği ya da etkilediğine dair bir inançtır. Bu teoriler genellikle karmaşık durumları birkaç “gizli aktör”ü suçlayarak basitleştirir. Türkiye’de komplo teorileri siyasette oldukça yaygındır, özellikle de halk ittifakı çevresinde; çünkü insanlar hızlı toplumsal değişim, kutuplaşmış medya ve resmî bilgilere duyulan güvensizlik gibi bir karışımla karşı karşıyadır. Örneğin, bazıları yabancı güçlerin (ya da siyasi figürlerin) seçimleri gizlice etkilediğini iddia ederken, diğerleri protestoların daha üstün amaçlarla organize edildiğinde ısrar etmektedir. Bu teoriler yayıldıkça, insanlar siyasi kararları farklı görmeye başlar ve kendi fikirlerinin ya da oylarının bir anlamı olmadığını hisseder.

Komplo Teorileri Demokrasiyi Nasıl Zayıflatır?

Bu teoriler genellikle kurumlara olan güvenin kırılan olduğu ortamlarda gelişir. Türkiye’de bu anlatılar yaygın hâle gelmiş, demokratik süreçlerin ve kurumların meşruiyetine gölge düşürmüştür. Vatandaşlar seçimlerin, medyanın ve diğer demokratik yapıların gizli güçler tarafından manipüle edildiğini düşünmeye başladığında, demokrasinin temeli sarsılır. Bu durum dört başlıkta incelenebilir.

Kurumların Meşruiyetini Zayıflatmak

Komplo teorilerinin demokratik kurumları nasıl zayıflatabileceğine dair çarpıcı bir örnek, siyasi liderlerin söylemlerinde görülebilir. Çok yakın zamanda Beyaz Saray’daki bir görüşmede, eski ABD Başkanı Donald Trump, Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’a şöyle demiştir: “Uzun zamandır dostuz aslında, dört yıl boyunca haksız yere sürgündeydim, sahte seçimler yüzünden. Bilirsiniz, o sahte seçimleri herkesten iyi bilir,” diye Newsweek (Shoaib, 2025) aktarmıştır. Bu ifade, yalnızca seçimlerin her zaman adaletsiz olduğu hissini güçlendirmekle kalmaz, aynı zamanda Türkiye’deki demokrasi ve hukuk üzerindeki kontrolünü artırmış olan Erdoğan’ın uzun süreli iktidarıyla da örtüşmektedir. Bu

tür söylemler, seçimlerin başlamadan önce bile önceden belirlenmiş olduğu inancını pekiştirerek halk arasında güçsüzlük ve demokratik süreçten uzaklaşma hissine yol açabilir. Vatandaşlar sistemin adil olmadığına inanır ve oylarının hiçbir anlamı olmadığını düşünürse, demokrasinin özündeki ilke — halkın siyasi otoritenin nihai kaynağı olması — anlamsızlaşır. Bu güven kaybı, düşük seçim katılımı, azalan siyasi faaliyet ve vatandaşlık görevlerine karşı genel bir ilgisizlikle sonuçlanarak toplumun demokratik dokusunu zayıflatır.

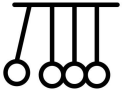

Gerçeklerin Yerini Söylentiler Alıyor

Komplo teorilerinin demokrasiyi zayıflatmasının bir diğer yolu da gerçeklerin yerini söylentilerin almasıdır. Türkiye’de medya ortamı son derece kutuplaşmıştır; muhalif basın büyük bir kısmı çoğunlukla CHP çizgisinde konumlanmıştır. Meşru eleştiri ile karalama kampanyası arasındaki bu ince çizgi, özellikle iktidar partisi AKP’yi ve Cumhurbaşkanı Erdoğan’ı hedef alan bir anlatıya kolayca dönüşebilmektedir. Halkın önemli bir kesiminin Erdoğan’a karşı eleştirel olduğu açık olsa da, yanlış bilgilerin yayılması endişe verici boyutlara ulaşmıştır. Yanlış söylentiler yalnızca hızla dolaşmakla kalmaz, aynı zamanda doğrulanmış başarılar bile (örneğin Türkiye’nin son dönemdeki dış politika başarıları) sıklıkla görmezden gelir ya da siyasi amaçlarla çarpıtılır.

Örneğin, bir yerel yorumda şu ifadeye yer verilmiştir: “Türkiye’nin geçtiğimiz hafta elde ettiği diplomatik başarılar maalesef bazı muhalefet grupları tarafından görmezden gelinmiş veya çarpıtılmıştır. Ülkemiz uluslararası arenada itibar kazanırken, CHP’nin Cumhurbaşkanımızı hedef almaya devam etmesi ve gerçeği gölgelemek amacıyla bilgi kirliliği üretmesi yalnızca siyasi etik açısından değil, ulusal çıkarlar açısından da ciddi bir sorun teşkil etmektedir. Ayrıca, Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın Başkan Trump ile yaptığı görüşme öncesinde ve sonrasında hem yerli hem yabancı dezenformasyon kampanyaları gözlemlenmiştir.” (Tan, 2025)

Bu yorum açıkça AKP yanlısı ve abartılı olsa da, belirli ölçüde doğru noktalar içermektedir. Sonuçta, “bozuk bir saat bile günde iki kez doğruyu gösterir.” Türk medyasına yayılan bu yanıltıcı bilgi ortamı nedeniyle, vatandaşlar artık doğrular hakkında konuşmaktan çekinmekte, çünkü söylentiler ve yanlış bilgiler doğrulanmış haberler kadar yaygın şekilde dolaşmaktadır. Bu güvensizlik, komplo düşüncesini uç noktalara taşımıştır. Bazı insanlar artık hükümetin attığı olumlu adımları bile, sadece Erdoğan’ı eleştirmek için reddetmektedir. Bu ortamda demokrasiye sadık kalmak giderek zorlaşmaktadır; çünkü spekülasyonlar yüzünden anlamlı bir tartışmanın temeli olan ortak gerçekler kaybolmaktadır.

Kutuplaşma Yaratmak

Komplo teorileri, “biz ve onlar” anlayışını besleyerek toplumsal bölünmeleri derinleştirir. Türkiye’de kutuplaşma o kadar güçlüdür ki, bir kamu açıklamasını okuyarak bile yazarın hangi siyasi partiye yakın olduğunu anlamak mümkündür. Bu durum, vatandaşların yalnızca kendi görüşlerini paylaşan insanlarla etkileşimde bulunduğu, diğer bakış açılarını tamamen dışladığı daha geniş bir eğilimi yansıtır. Böyle bir bölünme, daha büyük sorunlara yol açar. İnsanlar yalnızca birbirlerine değil, demokrasi ve hukukun üstünlüğü gibi temel kavramlara da güvenlerini kaybetmeye başlar (Ünlühisarcıklı, 2025). Bu yoğun kutuplaşma, komplo iddialarının daha kolay yayılmasına neden olur; çünkü her kesim, eylemleri, açıklamaları veya olayları gizli bir gündemin parçası olarak yorumlamaya meyillidir. Vatandaşlar, yalnızca siyasi kimlikleriyle uyumlu olduğu için doğrulanmamış söylentileri kabul edebilir ve bu durum kurumlara ve doğrulara olan güveni daha da zayıflatır. Sonuç olarak, toplumsal uyum bozulur, iş birliği zorlaşır ve demokratik süreçlere olan inanç azalır.

Vatandaşları Hareketsizleştirmek

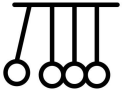
İnsanlar siyasi sonuçların önceden belirlendiğine veya manipüle edildiğine inanmaya başladığında, çoğu artık sürece katılmamayı tercih eder. Oy vermek, protesto etmek veya sesini yükseltmek faydasız görünüyorsa, Türkiye’de insanlar sistemin adil olmadığına inandıklarında geri çekilme eğilimi gösterir ve söylentilerle yanlış bilgiler hâkim olur.

Yine de, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Ekrem İmamoğlu’nun tutuklanmasının ardından Saraçhane’deki protestolar bunun tersini gösterdi. Pes etmek yerine, Türk halkı yeniden harekete geçti. Değer verdikleri her şeyin yok olduğunu düşündükleri hâlde milyonlarca vatandaş protestolara katıldı; bu da umut ve dayanışmanın yeniden doğabileceğini gösterdi (Bourcier, 2025). Bu protestolar, sönmüş olduğu düşünülen bir mumun yavaşça yeniden alevlenmesi gibiydi. Gençler birbirlerini cesaretlendirerek diğerlerine umut verdi. İmamoğlu hapiste kalsa da kalmasa da, Saraçhane gösterileri vatandaşların komplo teorileri veya siyasi baskılar onları durdurmaya çalışsa bile — hatta herhangi bir siyasi parti veya lider tarafından yönlendirilmeden — harekete geçip güçlerini yeniden kazanabileceklerini kanıtladı.

Sonuçlar

Komplo teorileri yayıldıkça, kurumlara duyulan güven azalır ve insanlar fikirlerinin ya da oylarının bir önemi olmadığını hissedebilir. Bu durum, siyasete katılımın düşmesine ve vatandaşlık yaşamına ilgisizliğe yol açabilir. Aynı zamanda, vatandaşlar “biz ve onlar” gruplarına bölündükçe kutuplaşma artar ve karşıt görüşleri dinleme isteği azalır.

Tüm bunlara rağmen, Türk halkı arasındaki bağ inkâr edilemez. Söz konusu Türkiye olduğunda, kimin hangi tarafı desteklediği çoğu zaman ikinci planda kalır. Diğer birçok millete kıyasla Türk vatandaşları daha cesur ve daha birlik içindedir; bu da onların

zorlukların üstesinden gelmelerine yardımcı olabilir. Komplo teorileri ve siyasi baskılar demokrasiyi zayıflatmayı amaçlasa da, Türk halkı tarih boyunca dayanıklılığını kanıtlamıştır.

“Halk güvenini kaybettiğinde, iradesi siyaseti şekillendirmede etkisiz hâle gelir.” İşte Türk halkı burada ulus olarak benzersizliğini gösterir. Dünyada onlar gibisi yoktur — her yenilgiden sonra yeniden ayağa kalkar, daha güçlü olur. Tarih boyunca Türkler yenilgiler yaşamış, şekillenmiş ama her defasında hayatta kalmıştır. Bugünün olayları da onları yok etmeyecektir. Ancak bunun gerçekleşmesi için, vatandaşların önce güvensizlik gözlüklerini çıkarması ve siyasi gelişmelerin uzun vadeli sonuçlarını düşünmeye başlaması gerekir.

Sonuç

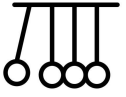
Türkiye’deki komplo teorileri, güvenin ne kadar kırılgan olduğunu ve insanların siyasi güç duygusunun ne kadar kolay sarsılabileceğini göstermiştir. Yine de, tüm bu zorluklara rağmen Türk halkı dayanıklılık ve birlik sergilemeye devam etmektedir. Söylentiler ve yanlış bilgiler yayılsa da, vatandaşlar birbirlerine destek olmanın, umutlarını yeniden kazanmanın ve anlamlı bir şekilde harekete geçmenin yollarını bulmaktadır. Saraçhane’deki deneyim ve diğer sivil katılım örnekleri, insanlar birbirine bağlı kaldığı, eleştirel düşündüğü ve ülkenin geleceği için ortak sorumluluğunu hatırladığı sürece demokrasinin tamamen kaybolmadığını kanıtlamaktadır.

Sonuçta, komplo teorileri halkın iradesine meydan okuyabilir, ancak birleşmiş bir toplumun yeniden ayağa kalkma, uyum sağlama ve kendi geleceğini şekillendirme kapasitesini ortadan kaldıramaz. Çünkü nihayetinde, önemli olan liderler, siyasi partiler ya da figürler değil; halkın kendisidir.

Kaynakça

Shoaib, Alia. "Trump Says Erdogan 'Knows About Rigged Elections Better Than Anybody.'" *Newsweek*, 26 Sept. 2025, www.newsweek.com/trump-says-erdogan-knows-about-rigged-elections-better-than-anybody-10786973. Accessed 27 Sept. 2025.

Tan, Ayşe Çolpan. "İletişim Başkanı Duran: CHP'nin Karalama Kampanyası Acziyettir!" *Haber7*, 26 Eyl. 2025, www.haber7.com/siyaset/haber/3566681-iletisim-baskani-duran-chpnin-karalama-kampanyasi-acziyettir. Erişim 27 Eyl. 2025.

Ünlühisarcıklı, Özgür. "The Importance of Mitigating Polarization in Turkey." *German Marshall Fund of the United States*, 26 Eyl. 2025,
www.gmfus.org/news/importance-mitigating-polarization-turkey. Erişim 27 Eyl. 2025.